

УДК 330.341.1

Лященко О. В.

Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників
Університету менеджменту освіти НАПН України

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Досліджено проблеми формування та реалізації регіональної інноваційної політики, проаналізовано методи її активізації, серед яких виділено: правові, економічні та адміністративні. Запропоновано напрямки активізації регіональної інноваційної політики. Окреслено шляхи ефективного розвитку інноваційної діяльності регіону.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, регіон, конкурентоспроможність, інноваційний потенціал, регіональна інноваційна політика, методи активізації регіональної інноваційної політики.

Постановка проблеми. Необхідність активізації інноваційної діяльності регіонів на сучасному етапі обумовлена посиленням їх ролі у стабілізації економіки країни, вагомістю зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції за рахунок підвищення ефективності використання наявного інноваційного потенціалу. Тому формування ефективної інноваційної політики, створення інноваційної сфери у вітчизняній економіці є важливими завданнями системи державного та регіонального управління.

Регіональна інноваційна політика має бути спрямована на створення сприятливих умов для підвищення наукового та технологічного рівня розвитку регіону, зростання ефективності виробництва та ресурсозбереження, випуску конкурентоспроможної на внутрішньому і світовому ринках продукції а також підвищення рівня добробуту громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку регіональної інноваційної діяльності та формування регіональної інноваційної політики присвячені дослідження багатьох науковців, зокрема роботи В. Александрової, Ю. Бажала, В. Василенка, В. Геєця, С. Ілляшенка, С. Лапка, Л. Федулової та ін. Разом з тим подальшого дослідження потребують аспекти, що пов'язані з вибором методів активізації інноваційної політики регіону, формуванням стратегічних напрямків розвитку інноваційної діяльності, створенням механізмів ефективного управління інноваційним потенціалом регіону.

Мета статті. Метою даної статті є аналіз проблем формування та реалізації інноваційної регіональної політики, а також обґрунтування вибору ефективних методів її активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до закону України «Про інноваційну діяльність», головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [1].

Регіональна інноваційна політика є невід'ємною складовою державної інноваційної політики. Враховуючи особливості того чи іншого регіону, вона визначає, з одного боку, ставлення держави до його інноваційних та науково-технічних проблем, а з іншого – забезпечує участь наукового та інноваційного комплексу регіону у вирішенні соціально-економічних і науково-технічних проблем держави.

Під регіональною інноваційною політикою, на наш погляд, слід розуміти сукупність встановлених цілей і пріоритетів розвитку інноваційної діяльності в регіоні, яка за допомогою різних інструментів і методів спрямована на створення сприятливих умов розвитку інноваційної діяльності регіону, забезпечення його конкурентоспроможності а також формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів. Інноваційна політика являє собою систему заходів з інтенсифікації інтелектуальних інструментів, створення умов швидкого доступу до інтелектуальних ресурсів, а також сприяння уніфікації національних і міжнародних стандартів просування нових науково-технічних результатів до кінцевого користувача.

Реалізація регіональної інноваційної політики передбачає поєднання певних цілей, пріоритетів, принципів, інструментів та методів, що забезпечують сталий інноваційний розвиток регіону, ефективне використання інноваційного потенціалу регіону, формування і розвиток регіональної інноваційної системи.

Практично всі регіони України на сьогоднішній день мають програми інноваційного розвитку, розроблені як на регіональному, так і на державному рівнях. У цих програмах передбачені пріоритетні завдання і напрямки, стратегічні цілі здійснення регіональної політики, етапи, механізми, інструменти її реалізації, джерела фінансування та очікувані результати виконання програми.

Так, наприклад, Стратегія економічного та соціального розвитку Луганської області на період до 2015 року у розділі «Інноваційна складова» передбачає [2]:

- створення системи підтримки найбільш перспективних для регіону наукових досліджень, науково-дослідницьких та дослідницько-конструкторських робіт;
- розширення участі регіону в українських та міжнародних науково-технічних проектах і програмах;
- стимулювання залучення венчурного капіталу, розвитку лізингу, запровадження ефективних механізмів правової, фінансової, організаційної, кадрової та освітньої підтримки перспективних інноваційних проектів;
- розвиток високотехнологічних галузей та виробництва наукоємної, енергозберігаючої, експортоорієнтованої продукції;
- збільшення протягом трьох років кількості інноваційно-активних підприємств на 15%;
- внесення змін до нормативно-правової бази стосовно стимулювання розвитку інноваційних підприємств та інноваційної інфраструктури – технопарків, технополісів, технологічних інкуба-

торів, венчурних фірм та інших форм об'єднання зусиль науки, освіти, виробництва і фінансового капіталу;

- розробка системи заходів щодо залучення небюджетних джерел фінансування НДДКР та інноваційного розвитку;

- реалізація організаційної системи управління інноваційними процесами, зокрема створення уповноважених регіональних установ;

- сприяння у поширенні інтеграційних процесів у науково-виробничій сфері та в розвитку зарубіжного співробітництва;

- проведення із широким залученням вітчизняних та іноземних інвесторів всеукраїнських і регіональних конкурсів інноваційних проектів.

Однак, створення таких програм призвело лише до незначних позитивних зрушень у інноваційній сфері (табл. 1). Це пояснюється тим, що подібні документи носять виражений декларативний характер, включаючи можливі перспективи інноваційного розвитку, не передбачаючи конкретного плану дій.

Для ефективного реалізації регіональних інноваційних стратегій необхідним є ретельний вибір і правильне використання методів та важелів управління інноваційною сферою. В залежності від способів впливу можна виділити наступні методи активізації інноваційної політики на регіональному рівні: правові – формування правової бази управління інноваційною діяльністю на регіональному та державному рівнях, законодавче встановлення регіональних пріоритетів розвитку інноваційної діяльності; економічні – фінансування пріоритетних інноваційних проектів регіону; адміністративні – сприяння становленню і розвитку в регіоні процесів міжрегіональної інтеграції з метою мобілізації наявних ресурсів, інноваційного оновлення економіки, збереження і раціонального використання нагромадженого науково-технічного та інноваційного потенціалу регіону, розвиток міжнародного співробітництва, реформування галузевих науково-дослідних інститутів та конструкторських бюро, створення на їх базі інноваційних структур, забезпечення неперервності зв'язку в ланцюгу «фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – науково-технологічні розробки – інноваційне виробництво», а також забезпечення доступу зацікавлених організацій й осіб до інформаційних баз даних в області інноваційної діяльності, пошук і відбір інноваційних проектів, пропозицій із виробництва наукомісткої продукції для організацій і фізичних осіб, зацікавлених у їх фінансуванні. За сукупністю використання можна виділити прості методи, що передбачають один із способів впливу і складні, що об'єднують декілька способів.

Проаналізувавши інноваційні можливості одного з регіонів України, а саме Луганської області за період 2005-2012 роки, спробуємо виділити пріоритетні господарські комплекси та галузі промисловості для проведення інноваційних перетворень. На нашу думку, такими галузями є вугільна, металургійна, машинобудування, хімічна та нафтохімічна, легка та харчова промисловості. Ефективний розвиток цих галузей передбачає реалізацію наступних операційних цілей:

- прискорена модернізація галузей з високим інноваційним потенціалом (металургія та оброблення металу, виробництво коксу та продуктів нафтопереробки, хімічна та нафтохімічна промисловість, вугільна промисловість, машинобудування) та розвиток імпортозаміщення.

- технологічне переозброєння галузей виробництва, оснащення сучасним устаткуванням;

- збереження і розвиток галузевих інститутів вугільної промисловості. Перетворення державних підприємств з видобутку вугілля у відкриті акціонерні товариства (ВАТ), яке доцільно провести єдиними виробничими комплексами. Фінансове оздоровлення шахтобудівельних підприємств за рахунок збільшення обсягів капітального будівництва у вугільній галузі та надання безвідсоткової бюджетної позики;

- запровадження механізму фінансової мотивації державних підприємств для вдосконалення технології виробництва й впровадження нової техніки;

- прискорений розвиток високотехнологічних виробництв з випуску конкурентоспроможної продукції та формування експортного потенціалу, зокрема у найбільш інноваційно активних підприємствах обробної промисловості, а саме: металургії та оброблення металу, з виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості;

- забезпечення широкого використання нетрадиційних джерел енергії, альтернативних видів палива;

- поліпшення коопераційних зв'язків;

- розвиток інноваційної і венчурної діяльності на основі державно-приватного партнерства.

Основними напрямками активізації регіональної інноваційної політики можуть бути:

1. Тісна кооперація органів регіональної влади, інноваційних підприємств та фінансово-кредитних інститутів для здійснення ефективної інноваційної діяльності. Реалізація такої співпраці має сприяти зростанню результативності інноваційного підприємництва. Така спільна діяльність може надати реальну підтримку інноваційним підприємствам за такими напрямками [4]:

- надання інформації про постачальників і споживачів;

Таблиця 1*

Показники інноваційної діяльності промислових підприємств України за період 2005-2012 роки

Показник / Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8	13,8	16,2	17,4
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	8,2	10,0	11,5	10,8	10,7	11,5	12,8	13,6
Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	1808	1145	1419	1647	1893	2043	2510	2188
Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	3152	2408	2526	2446	2685	2408	3238	3403
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8	3,8	3,8	3,3

* Складено з урахуванням [3].

- можливість рекламувати свої товари, у тому числі на виставках і ярмарках;

- можливість відстоювати інтереси підприємців перед владою;

- створення умов для надання інвестиційних кредитів комерційними структурами для здійснення інноваційної діяльності;

- забезпечення виходу на міжрегіональний і зовнішній ринок.

2. Створення розвинутої інституціональної інфраструктури, призначеної для стимулювання інноваційного підприємництва: регіональних фондів підтримки, консультативно-інформаційних центрів, спеціальних територій пріоритетного розвитку. Функціями цих інститутів і структур має бути сприяння росту інноваційної активності підприємств регіону, розширення досвіду інноваційної діяльності у регіоні, створення умов для комерціалізації науково-технічних розробок та підвищення рівня ефективності виробництва інноваційної продукції.

3. Розвинена інноваційна інфраструктура – інноваційно-технологічні центри, технопарки, інкубатори бізнесу, інформаційні системи, фонди підтримки інновацій, зокрема венчурні, розвинена система підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в галузі менеджменту – дозволяє розширити масштаби інноваційних процесів, залучаючи в них все нових і нових учасників. Такий підхід базується на комплексному забезпеченні складових інноваційного процесу: фінансової, організаційної, матеріально-технічної, кадрової, інформаційної, що дозволяє підвищити ефективність регулювання інноваційних процесів в регіоні. Інноваційна інфраструктура є основним інструментарієм і механізмом інноваційної економіки, вона здатна забезпечити стабільний рівень розвитку економіки регіону.

4. Створення регіональних промислових кластерів – географічно сконцентрованих та взаємопов'язаних між собою підприємств у певній галузі або сфері діяльності. Кластери охоплюють

значну кількість різного роду підприємницьких структур, важливих для конкурентної боротьби, а саме: виробничі підприємства, постачальників спеціального оснащення, нових технологій, послуг, сировини, додаткових продуктів, виробничу інфраструктуру та ін. Крім того, багато кластерів включають місцеві органи влади та інші установи – такі, як університети, наукові центри, центри стандартизації, торговельні асоціації, які забезпечують необхідні умови становлення та розвитку кластерних утворень [5]. Важливим аргументом на користь формування кластерів є процеси глобалізації, які останнім часом набули значного поширення на рівні регіонів.

Важливим є також регіональний аспект цієї проблеми, тобто можливість вирішення на основі створення кластерів проблем зменшення територіальних диспропорцій у соціально-економічному розвитку. Результати роботи кластерів за кордоном свідчать, що вони перш за все спрямовані на проведення реформ на регіональному рівні та активне здійснення інноваційної політики країни. Як наслідок створення кластерів, слід вказати на включення інноваційних структур до кластерних мереж, що забезпечує зростання рівня інноваційної діяльності.

Висновки. Ефективне використання нагромадженого інноваційного потенціалу регіону, активізація інноваційної політики на регіональному рівні з погодженням із загальнодержавними інноваційними пріоритетами, дозволить стимулювати зростання, підвищувати економічну ефективність інноваційної сфери, а також забезпечити високий рівень конкурентоспроможності національної економіки.

Подальшими напрямками дослідження процесів активізації регіональної інноваційної політики можуть бути розробка конкретного плану дій щодо можливостей інноваційного розвитку регіону, а також аналіз перспектив створення регіональних та міжрегіональних інноваційних кластерів в Україні.

Список літератури:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 4 липня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
2. Стратегія економічного та соціального розвитку Луганської області на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.loga.gov.ua>.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Бондарчук Н. В. Активізація державної політики розвитку інноваційного потенціалу регіонів: механізми та методи / Н. В. Бондарчук // Економіка та держава. – 2009. – № 9. – С. 104-107.
5. Ільчук В. П. Формування кластерів як засіб підвищення конкурентоспроможності економіки регіону / В. П. Ільчук, І. В. Лисенко // Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття», 17-19 грудня 2008 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.confcontact.com.

Лященко О. В.

Институт последипломного образования инженерно-педагогических работников
Университета менеджмента образования НАПН Украины

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Резюме

Исследованы проблемы формирования и реализации региональной инновационной политики, проанализированы методы ее активизации, среди которых выделены: правовые, экономические и административные. Предложены направления активизации региональной инновационной политики. Определены пути эффективного развития инновационной деятельности региона.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, регион, конкурентоспособность, инновационный потенциал, региональная инновационная политика, методы активизации региональной инновационной политики.

Lyashenko O. V.

National Academy of pedagogical Sciences of Ukraine, University of Education Management,
Institute of Postgraduate Education of Engineering-Pedagogical Workers

METHODS INTENSIFICATION OF REGIONAL INNOVATION POLICY

Summary

The problems of the formation and implementation of regional innovation policy analysis methods of activation, including selected: legal, economic and administrative. Directions enhance regional innovation policy. Outlined effective ways of innovation in the region.

Key words: innovation, innovation development, region, competitiveness, innovation capacity, regional innovation policies, procedures enhance regional innovation policy.